

Gençlere Yönelik Almanca Ders Kitaplarında Metin Türleri ve İncelenmesi¹

Text Types and Analysis in German Coursebooks for Young People¹

Mukadder SEYHAN YÜCEL²

Başvuru Tarihi: 08.06.2018

Kabul Tarihi: 24.07.2018

Atf İçin: Seyhan Yücel, M. (2018). Gençlere Yönelik Almanca Ders Kitaplarında Metin Türleri ve İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, Prof. Dr. Seyyare DUMAN (Özel Sayı), 102-112.

ÖZ: Genç bireylerin biyolojik, zihinsel ve sosyal gelişimleri, çocuk ve yetişkin hedef kitlelere göre farklılaşmaktadır. Dolayısıyla genç bireylerin öğrenme biçimlerine göre dikkatlerini çekecek materyal kullanımının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda gençler için üretilmiş günümüz Almanca ders kitaplarında gençlerin ilgi alanlarına yönelik konular ve metin içeriklerinin bulundurulması kaçınılmazdır. Gençlere yönelik yabancı dil öğreniminde kullanılan Almanca ders kitaplarında gençlerin ilgilerini çekebilecek ve onları motive edecek en önemli araçlardan biri, bu kitaplarda yer alan metinlerdir. Bu çalışmanın amacı uluslararası alanlarda gençlere yönelik kullanılan başlangıç seviyesindeki iki güncel Almanca ders kitabı örneğinde, kullanılan metin türlerini ve içeriklerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Almanca ders kitapları örneğinde kullanılan metinlerin, gençlerin ilgi alanları ve gereksinimlerini ne derecede etkileyebileceği konusu incelenmiştir. Çalışma bulgularını elde edebilmek için iki güncel Almanca ders kitabı örneğinde metin türleri ve incelemesi için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda her iki Almanca ders kitabında metin türleri açısından kullanılmak üzere metinlerin yoğun bir biçimde kullanıldığı tespit edilmiştir. Belirtilen Almanca ders kitaplarında kullanılmak üzere metinlerin kullanım amaçları olarak, hedef dildeki günlük hayatı yakından tanımak, gençlerin dikkatlerini farklı içerikler ile çekmek, güncel dilin kullanım zenginliğini yansıtmak, hedef kitleyi eylem odaklı yönelimlere teşvik etmek ve kültürel bilgiler edinmek amacıyla yer aldığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Almanca yabancı dil öğretim kitapları, genç hedef kitle, metinler

ABSTRACT: The biological, mental and social developments of young individuals differ according to children and adult target audiences. Therefore, the importance of using materials which will attract young individuals' attention according to their learning styles arises. In this context, it is inevitable for current German coursebooks which are published for young people to include topics and texts according to their interests. One of the most attention grabbing and motivating tools in German coursebooks used in foreign language teaching for young people is the texts present in these books. The purpose of this study is to analyse the types of texts and their contents in two up-to-date beginner level German coursebooks used in international areas. For this purpose, it is examined in this study to what degree the texts used in the German coursebooks may affect young people's interests and needs. To obtain the findings of the study, the document analysis technique, which is one of the qualitative research methods, was used for the text types and their analysis for both books. As a result of the study, regarding text types, it was found that pragmatic texts were intensively used in both German coursebooks. It is determined that the purposes of using pragmatic texts in the mentioned German coursebooks include getting to know the daily life in

¹ Çalışma 11.05.2018 tarihinde 8th International Conference of Strategic Research on Scientific Studies and Educations konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, mukadderyucel@hotmail.com

the target language, attracting young people's attention with different contents, reflecting the richness of the contemporary language, encouraging the target audience towards action-oriented tendencies and obtaining cultural knowledge.

Keywords: German foreign language teaching books, young target audience, texts

1. GİRİŞ

Bir yabancı dil o dilin kullanıldığı ülkede öğrenilmiyorsa şüphesiz yabancı dil öğretmenlerinin yaklaşım ve yönelimlerinin dışında kullanılan yabancı dil ders kitapları ve materyalleri merkezi role sahiptirler. Günümüz çağdaş yabancı dil öğretim kitapları birçok unsuru bir arada içermektedir. Bu içerikler arasında ülkebilgisi, evrensel konu ve temalar, dil bilgisi, dil becerileri, metinler, alıştırmalar, kelime hazinesi, fonetik, multimedya destekleri, kendi kendine öğrenmeye yönelik aktivite ve projeler yer almaktadır. Bu içerikler bağlamında yabancı dil kitaplarında kullanılan metinlerin yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplarda bulunan metinlerin, öğretim sürecinde kullanma amaçları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Yabancı dil öğretiminde kitaplardaki metinler yabancı dilde iletişim kurma araçlarıdır,
- Hedef kitlenin özellik ve gereksinimlerini göre seçilen metinler, öğrenenlerin ilgilerini çekecek, motivasyonlarını yükseltecek ve etkin öğrenme sağlayacak araçlardır,
- Yabancı dil öğretim kitaplarında yer alan metinler kültürün bir yansımasıdır ve öğrencilerin kültürel öğeleri tanımasına ve kültürlerarası öğrenme ve gelişimine teşvik eder,
- Yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplardaki metinler dil becerileri geliştirmede etkin ve işlevseldirler,
- Yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplardaki metinler bireyin bakış açısını, anlamayı, kavramayı ve eleştirel düşünmeyi geliştiren araçlardır,
- Yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplardaki metinler öğrencilerin okuma stratejileri gelişimi ve farkındalığı açısından önemlidirler ve
- Yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplardaki metinler dil bağlamında yeti ve beceri kazanımlarında etkin araçlardır.

Şüphesiz yabancı dil öğretiminde metin türleri ve çeşitliliği, yöntem ve yaklaşımlara göre değişebilmektedir (Genç ve Ünver, 2012). Günümüz çağdaş dil öğretimi yaklaşımlarında kullanılan metinlerin çeşitlilik yelpazesini geniş tutmak ve buna bağlı yaratıcı ve ilgi çekici alıştırmaların yer alması, öğrenci odaklı ve verimli bir yabancı dil eğitim ve öğretim süreci için kaçınılmazdır. Her yabancı dil alanında olduğu gibi Almanca ders kitapları da Avrupa Ortak Başvuru Metninin belirlediği bildirişimsel yaklaşımın eylem odaklı yönelişi bağlamında dil seviyelerine göre tanımlanmakta ve sınıflandırılmaktadırlar (Güler, 2005; Matzer, 2003; Quetz, 2003). Diğer bir ifade ile günümüz Almanca ders kitapları da Avrupa Ortak Başvuru Metnindeki dilsel içerik, ölçüt ve gereksinim boyutunda öğrenme, öğretme ve değerlendirme işlevlerine göre oluşturulmuşlardır. Avrupa Ortak Başvuru Metninin vurguladığı bildirişimsel ve eylem odaklı yaklaşımlar için şüphesiz metinlerin önemi büyüktür. Çünkü metinler üretme, algılama ve etkileşim boyutunda sözlü ve yazılı bildirişimsel becerilerin gelişimi için merkezi bir role sahiptirler (Quetz, 2003).

Metinlerin çeşitliliği, uygulama yaklaşımları ve ilgi çekici içerikleri verimli, yapılandırmacı ve öğrenci merkezli Almanca dil eğitim ve öğretim süreçlerinde oldukça etkindirler. Alan yazında metinleri sınıflandırma ölçeği konusunda keskin bir sınırlandırma olmamasına rağmen (Funk, 2004; Krumm, 1994), Almanca dil öğretimindeki güncel yönelimler ve bildirişimsel, kültürlerarası ve eylem odaklı yaklaşımlarda yer alan metinler aşağıda belirtildiği gibi özetlenebilir:

Diyaloglar: Gündelik hayat ve konuşma şeklini yansıtan diyaloglar; konuşma ve duyduğunu anlama becerilerini geliştiren diyaloglar; eylem odaklı aktivitelere yönlendiren diyaloglar.

Kullanılabilir metinler: Gündelik hayatı yönlendiren ve bilgi verici kullanılabilir metinler; kültürel öğeleri barındıran güncel kullanılabilir metinler: gazete haberleri, rapor, yemek tarifleri, davetiye, yol tarifi, şehir planı, yönergeler, tanıtımlar, trafik levhaları ve açıklamalar, mektup, e-mailler vs.

Yazınsal metinler: Öğrencileri düşünme ve keyif almaya yönelten yazınsal metinler; kültürlerarası algılama ve bakış açısını geliştirmeye teşvik eden yazınsal metinler: şarkı, şiir, kısa çizgi roman hikâyeleri, kısa öyküler, fıkralar vs.

Almanca dil öğretimine yönelik kitaplarda yer alan metinler sadece belirtilen metin türleri ile sınırlı değildir. Metin yelpazesinde yer alabilecek diğer metinler olarak monologlar, sözsüz metinler, uzmanlık alan metinleri ve öğretici metinler de sıralanabilir. Buna ilaveten özgün metinler, kurgusal metinler ve öğretici metinlerin sınıflandırılması ve metin içerikleri dil öğretim sürecinde sıkça vurgulanan ve tartışılan metin türleri arasına girmektedir (Bölükbaş, 2015; Durmuş, 2013; Günay, 2007). Kullanılabilir metinler ve diyaloglar, özgün metin türlerinde yer alabileceği gibi, kurgusal veya öğretici metin olarak da gruplanabilmektedir. Ancak Almanca dil öğretim sürecindeki bildirişimsel ve eylem odaklı yönelimlerde, Almanca ders kitaplarında kullanılabilir metinler ve diyaloglar, özgün metin türleri olarak yer verilmeye çalışılmakta veya mümkün olduğunca gerçeğe yakın ve günlük hayatta olduğu gibi yansıtılması öngörülmektedir (Bärlund, 2006; Legutke, 2007; Neuner & Hunfeld, 1993). Böylece Almanca dil öğretim kitapları aracılığı ile öğrenciler gerçek ve özgün deneyimlerde bulunacak ve dilin bildirişimsel becerisini sözlü ve yazılı olarak kullanacak ve geliştireceklerdir (Çakır, 2006).

Bu çalışmanın amacı uluslararası alanlarda kullanılan gençlere yönelik başlangıç seviyesinde iki güncel Almanca ders kitabı örneğinde, metin türlerini ve içeriklerini incelemektir. Bu üst amaç doğrultusunda Almanca ders kitapları kullanılan metinlerin, gençlerin ilgi alanları ve gereksinimlerini ne derecede etkileyebileceği konusu irdelenecektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada uluslararası alanda kullanılan ve gençlere yönelik başlangıç seviyesinde iki güncel Almanca ders kitabı örneğinde metin türlerinin incelenmesi amaçlandığından, nitel araştırma yöntemlerinden belge taramasına (doküman incelemesi) dayalı metin tarama ve sınıflandırma tekniği uygulanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in tarafından belirtildiği gibi doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008:187).

2.2. Veri toplama araçları

Veri toplama araçları olarak Langenscheidt ve Klett yayınevinin Genial Klick A1 ve Hueber yayınevinin Ideen A1 adlı öğrenci ders kitapları ve öğretmen el kitapları incelenmiştir. Her iki kitabın hedef kitlesi gençlerdir ve belirtilen kitaplar gerek uluslararası birçok ülkede gerekse Türkiye'de lise ve dengi okullarında sıkça kullanılan kitaplardır.

Ideen A1 kitabı Avrupa ortak başvura metnin derecelendirmesine göre A1, A2 ve B1 seviyelerinde olmak üzere toplam üç seriden oluşmaktadır. Kitap setinde bir ders kitabı, alıştırmalar kitabı, 5 CD (3 CD ders kitabındaki duyma metinlerine yönelik, 2 CD alıştırmalar kitabındaki etkinlikler ve alıştırmalar için), 1 DVD, öğretmen el kitabı ve farklı dillerde sözlük kitapçıkları mevcuttur. Ideen A1 ders kitabı 3 modül

ve toplam 12 üniteden oluşmaktadır. Her ünite yaklaşık sekiz sayfayı kapsamaktadır. Üniteler kısaca şu şekilde özetlenebilir: A bölümü iki sayfaya yerleştirilmiş resim, fotoğraf ve şekillerle desteklenmiş okuma metinleri içerir. B ve C bölümü, A bölümünde kullanılan metinler doğrultusunda kelime hazinesi ve gramer yönelik aktivitelere, çalışmalara ve pekiştirmelere yer vermektedir. D bölümü ise CD den dinlemek üzere günlük konuşma dilinde duyma metinleri içerir. E bölümünde duyma metinlerine yönelik kelime hazinesi ve gramer çalışmaları mevcuttur. F bölümünde ise ünite konusundan bağımsız şarkı, oyun, okuma metinleri ve aktivitelere yer verilmektedir. Her modülden sonra ayrıca ülke bilgisi, proje ve gramer konularını içeren bir ek bölümü mevcuttur.

Gençlere yönelik incelenen 2. Almanca ders kitabı Genial Klick'tir. Bu kitapta A1, A2 ve B1 olarak üç seriden ibarettir. Genial Klick A1 serisi birçok materyalden oluşmaktadır: Ders kitabı, alıştırmaya kitabı, 4 CD, DVD, dijital kitap, test kitapçığı, ekstra bir alıştırmaya kitabı, öğretmen el kitabı, farklı dillerde sözlük kitapçıklara ve çevrimiçi aktiviteler. Kitap 12 ünite ve 3 platü den ibarettir. Platü kısımları her 4 üniteden sonra yer alır. Platü bölümleri sesletim, kelime hazinesi, Almanca dil becerilerinin pekiştirme aktiviteleri ve alıştırmaların dışında, öğrencilerin kendi kendine değerlendirme ve kendi kazanımlarını takip etmeye yönelik etkinliklere yer vermektedir.

2.3. Verilerin analizi

Belirtilen her iki kitaptaki metin türlerinin belirlenmesi için ders kitaplarında yer alan tüm metinlerin sayısal niceliği hesaplanmış ve türlerine göre sınıflandırılmışlardır. Verilerin analizi olarak içerik analizi aracılığı ile her üniteye yer alan metinlerin sayısı türlerine göre Excel programında tablollaştırılmış ve çalışmanın bulgular kısmında grafik şekli olarak sunulmuştur. Ayrıca gençlerin ilgi alanları ve gereksinimlerini göz önünde bulundurarak tüm metinlerin içerikleri ünite konuları bağlamında incelenmiş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Ideen A1 ders kitabında yer alan metinler ve içerikler

Ideen A1 ders kitabında her dört ünite bir modül olarak sunulmakta. Her modül bir tematik çerçevede bütünleşmiş ve içerikler, metinler ve alıştırmalar bu bağlamda yer almaktadır. Modüllerin konuları 'biz ve diğerleri', 'günlük hayat' ve 'inanmak ve bilmek' olarak belirtilmiştir. Kitabın öğretmen el kitabı yazarları, davranış ve ilgilerini çekme açısından gençlerin öğrenme sürecinde zor bir hedef kitlesi oldukları, gençlerin ergenlik dönemi sebebi ile farklı duygu değişimleri yaşadıkları ve hedef kitlesi gençler olan yabancı dil öğretmenlerinin büyük sorumluluk aldıklarını ifade etmektedirler (Krenn, Puchta & Rose, 2014:4). Bu doğrultuda öğretmen el kitabı yazarları, Ideen kitabında özellikle gençlerin psikolojik gelişim dönemindeki özelliklerini göz önünde bulundurarak içerik, temalar, metinler ve aktiviteler düzenlediklerini belirtmektedirler ve metinler bağlamında şu görüşleri ifade ederler:

Her üniteye bir metin ile başlar. İlk başta bu metinlerin içerikleri, gençlerin dünyalarından uzak olduğu izlenimi verir, ancak bu metinlerde yer alan bazı unsurlar ile gençler kendi yaşam deneyimlerini yeniden keşfederler. İkinci aşamadaki dinleme-duyma metinlerindeki sesletim aktörleri ise gençlerdir ve bu metinler günlük hayattaki konuşma dilini sunmaktadır. Tüm metinler ve alıştırmalar ile amacımız gençleri düşünmeye zevk etmek

ve motive etmektir. Durumu anlamak ve iletişime geçmek gereksinimi yabancı dil öğrenmenin motorudur (Krenn, Puchta & Rose 2014: 15)³.

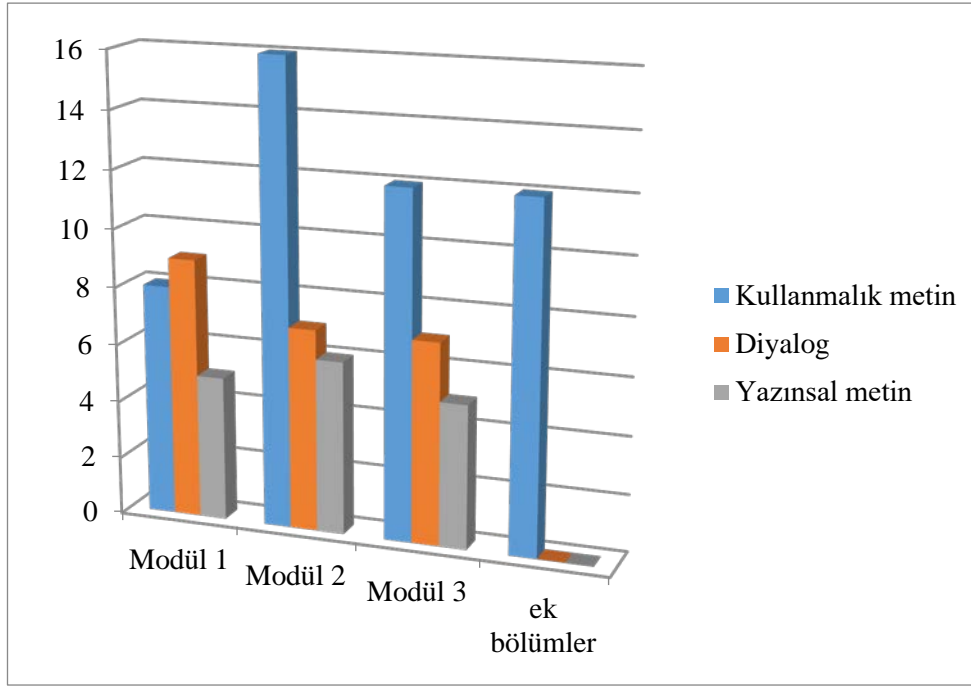
Ideen A1 öğrenci ders kitabının metin içerikleri incelendiğinde, yazarların belirttiği gibi gençleri düşündürmeye yönlendiren, genç bireyin dünyası ve duyguları ile bağlantı oluşturmaya yönelik, ilgi çekici ve sıra dışı metin içeriklerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Örneğin ‘baş ağrısına ne iyi gelir? Ne dersin?’ başlıklı 10. ünite öğrencilere baş ağrısını giderme konusunda farklı alternatifler tanıtıldıktan sonra, genç bireylere bu konudaki düşünceleri sorulur ve akabinde baş ağrısı çeken Christina ‘nın akupunktur tedavisi konusuna yönelik ilgi çekici ve özgün bir kullanmalık metin kullanılmaktadır (Ideen Kursbuch, S.17). 12. ünitenin başlığı ise ‘çok garip’ olarak adlandırılmıştır. Metine geçilmeden önce farklı resim bulmacaları ile öğrencilerden resimler hakkında tahminlerde bulunulması istenmektedir. Akabinde İspanyanın Andalusya eyaletinin Belmez kasabasında oturan Marianın hikâyesi kısa ve yalın bir öykü şeklinde anlatılır. Belmez’in yüzleri konusu genç bireylerin dikkatini çekecek bir metin konusudur (Ideen Kursbuch, S.33). ‘Tadı nasıl acaba’ adlı 5. ünite ise öğretmen el kitabında yemek temasına nasıl giriş yapılabileceği konusunda alternatif öneriler verilirken, ders kitabında farklı ülkelerdeki insanların hangi yemeklerden hoşlandığı konulu bir dinleme metnine yer verilir ve özgün resimlerle (denizhiyarı, çingaraklı yılan, çekirge gibi) desteklenir. Arkasından öğrencilere ‘Namako;’nun ne olduğu sorulur ve bu konuda tahmin yürütmeleri istenir. Sonraki ‘çingaraklı yılan ala carte’ adlı kullanmalık metinde ise dünyada farklı yerlerde yaşayan genç bireylerin yedikleri ilginç yemeklerden bahsedilir. Örneğin Verena’nın Japonya’da denizhiyarını yediğini ve Japonya’da denizhiyarı yemeğine Namako ile adlandırıldığını, Pierre’in Fransada en sevdiği yemeğinin salyangoz olduğunu, Houston’da ikamet eden David’in çingaraklı yılanları severek tüketmesi vb. (Ideen Kursbuch, S.17). 8. ünite ise uluslararası tanınan ünlü altı amerikan televizyon dizisi, özgün görseller ile yansıtılmakta. Konu bağlamındaki iletişimsel alıştırma ve aktiviteler ile İngilizce orijinal dizi adlarının Almanca isimleri belirtilip ve ‘sevilen diziler’ başlıklı metin ile İstanbul’da yaşayan Ali den bahsedilir. Kısa ve anlaşılır cümleler ile Ali’nin sevdiği dizi filmleri ve dünyada yaşayan gençlerin hangi dizileri seyrettikleri konusu, özgün bir kullanmalık metin ile yansıtılmaktadır (Ideen Kursbuch, S.70-71).

Metin içerikleri örneklerinden görüldüğü üzere Ideen A1 ders kitabında kullanılan metinlerin içerikleri gençlerin ilgilerini çekebilecek metin konularıdır. Bu metinler aynı zamanda farklı görseller, aktiviteler ve duyduğunu anlama ve konuşma etkinlikleri ile desteklenmektedir. Metinler bağlamında sunulan konular genç bireyleri düşündürmeye yönlendirecek ve motivasyonlarını yükseltebilecek hem olağan ve hem de sıra dışı içerikleri kapsamaktadır. Metinlerin içerikleri sadece Almanca konuşulan ülkeler hakkında veya Almanya’da yaşayan gençlerin günlük hayatları ile sınırlı değildir. Örneklerde belirtilen metin analizlerinden belirlendiği gibi, görsellerle ve farklı etkinliklerle desteklenen metinlerde, farklı kültür ve ülkelerde yaşayan gençlerin günlük hayattaki yaşama biçimleri ve alışkanlıkları gibi konulara önem verilmektedir. Diğer bir ifade ile metin içerikleri ile çokkültürlülük olgusuna vurgu yapılarak, genç bireylerin ufkunu geliştirecek ve meraklarını uyandıracak içeriklere önem verilmektedir. Böylelikle öğrenciler farklı kültürlere bakış açılarını ve kültürlerarası bildirişim becerilerini geliştirecekler olanaklara sahip olacaklardır.

Ideen A1 öğrenci ders kitabının metin türlerinin dağılımı Şekil 1 de belirtilmiştir:

³ Orijinal dili Almanca olan bu alıntı makale yazarı tarafından çevrilmiştir.

Şekil 1: *Ideen A1 öğrenci ders kitabı metin türleri*

Şekil 1 her modülde ve ek bölümlerde yer alan metin türlerini yansıtmaktadır. 12 üniteden oluşan Ideen A1 öğrenci ders kitabında toplam 83 metnin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Belirtilen metinler içerisinde 48 kullanmalık metin, 23 diyalog ve 16 yazınsal metin yer almaktadır. Belirlenen şekil grafiğine göre Ideen A1 öğrenci ders kitabında kullanmalık metinlerin sayısının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ders kitabında yer alan kullanmalık metinlerin yoğun olarak kullanılmasının başlıca nedenleri, bu metinlerin belirli bir konuda bilgi verme amacı ile günlük yaşamın her yerde ve her zaman karşılaşılan durumları yansıtan özelliklere sahip olmasıdır. Kitapta yer alan kullanmalık metinlerin özgün tür ve kurgusal tür arasında çok keskin ayrımı yoktur. Çünkü gerek dilsel gerek bağlamsal olarak kitap bildirişim yaklaşımına odaklandığından, kullanmalık metinler günlük hayatı yansıtan metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitlilik açısından Ideen A1 öğrenci ders kitabında kullanmalık metinlerin arasında e-mailler, gazete haber kesitleri, röportajlar gibi, hem bilgi verici hem de günlük hayatın akışı ile ilgili güncel ve iletişimsel metinlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Ideen A1 öğrenci ders kitabında kullanmalık metinler, okuma ve dinleme-okuma metinleri olarak mevcuttur.

Ideen A1 öğrenci ders kitabında metin türleri olarak ikinci sırada diyaloglar yer almaktadır. Ders kitabında toplamda 23 diyalog mevcuttur. Ders kitabındaki diyaloglar özellikle genç bireylerin eylem odaklı olarak çalışmalarına, duyduğunu anlama, okuma, konuşma ve yazma becerilerini iletişimsel olarak geliştirmelerine yönelik yer almaktadırlar. Yazınsal metin türlerinin sayısı ise onaltıdır. Bir şiir, iki kısa öykü ve bir şarkının dışında her ünitenin sonunda kısa bir çizgi karikatür serisi yer almaktadır.

3.2. Genial klick A1 ders kitabında yer alan metinler ve içerikler

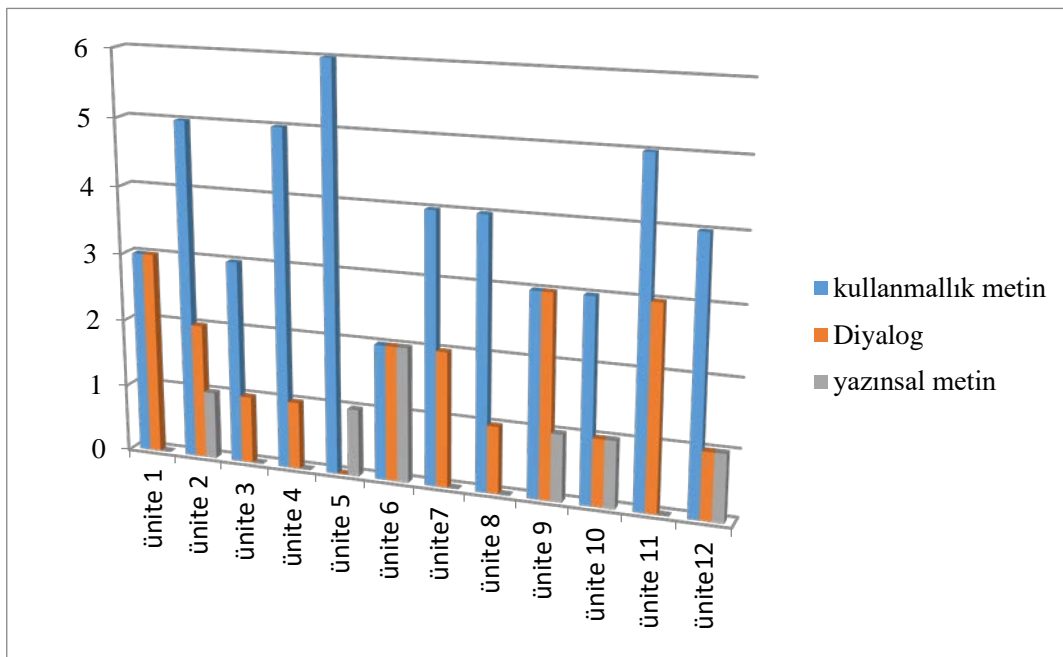
Genial klick A1 ders kitabı toplam 12 ünite ve 3 platü bölümünden ibarettir. Platü bölümleri ile kast edilen her 4 üniteden sonra yer alan içeriklerin tekrarlama ve pekiştirme bölümüdür. Platü bölümlerinde dil becerileri pekiştirilmekte, telaffuz çalışmaları, öğrenmeyi öğrenme ve video alıştırmaları sunulmaktadır. Genial klick A1 kitabı öğrenme psikolojisini ve yabancı dil eğitim ve

öğretimi alanındaki güncel gelişimleri ve yönelimleri göz önünde bulundurduğunu ifade eder (Genial Klick Lehrerhandbuch, 2013: 4). Ayrıca Genial klick A1 kitap setinin dijital ders paketi de mevcuttur.

Genial klick A1 ders kitabındaki metinler evrensel temalar bağlamında kullanılmıştır: Aile, okul hayatı, hobiler, boş zaman aktiviteleri, hayvanlar ve meslekler kitabın temaları olarak belirlenmiştir. Metin türleri ve içerikleri belirtilen bu temalar çerçevesinde yer almaktadır. Kitap A1 seviyesine yönelik olduğundan metinler kısa ve dilsel seviyesine uygun olarak tutulmuştur. Belirtilen evrensel temalı metin içerikleri ve konuları, işlevsellikleri açısından sadece okunma, dinleme veya yazma ile sınırlı tutulmamıştır. Genial klick A1 kitabın yöntemsel yaklaşımı ile hedef kitlesi olan genç bireyler, metinler ve aktiviteler aracılığı ile merkezde tutulmakta ve eylem odaklı etkinlikler ile dil öğrenim sürecinde aktif roller üstlenmektedirler. Bununla birlikte Almanya, İsviçre, Avusturya ve Lichtenstein (DACHL) ülkelerine yönelik özgün resimler ve metin içerikleri ile genç öğrencilere bu ülkelerdeki güncel konular hakkında bilgiler verilip, dilsel ve kültürel karşılaştırmalara yönlendirilmektedirler.

Metin içerikleri açısından önemle vurgulanması gereken konulardan biri, kitabın bazı ünitelerinde çokdilliliğe ve çokkültürlülüğe dikkat çekmek için metin içeriklerinin farklı dillerde sunmasıdır. Genial klick A1 ders kitabının 1. üniteki 'uluslararası kelimeler' başlıklı teması ile öğrencilerden farklı dillerdeki metinlerden kelime anlamlarını çıkartmaları ve tahminlerde bulunmaları istenmektedir. Bu bağlamda ders kitabının 13. sayfasında Metalika grubunun bir posteri ve Almanca, İngilizce ve Fransızca dillerinde üç kullanmalık metin olarak sunulmaktadır (Genial Klick Kursbuch, 2013, 13). Ders kitabında öğrencilerden poster görselliğine yönelik tahminlerde bulunma ve kendileri ile anadilde yapılan konuşmalardan sonra, Almanca dilindeki kullanmalık metinde yer alan uluslararası kelimelerin anlamları konusunda çıkarımlarda bulunulması istenir. Aynı süreç Fransızca ve İngilizce dillerdeki metinlerde de uygulanır. Diğer bir ifade ile Genial klick A1 ders kitabı, metinler aracılığı ile öğrencileri adım adım bilinenden bilinmeyene doğru bir öğrenme süreci ile genç bireylerin okuma stillerini geliştirmekle beraber, yabancı dildeki metinleri farklı öğrenme stilleri ile anlamaya teşvik etmektedir. Çokdillilik ve çokkültürlülük ilkesi Genial klick A1 ders kitabının birçok ünitesinde gerek alıştırmalar ve etkinlikler, gerekse metinler ve kelime hazinesi çalışmalarında belirlenmektedir. Genial klick A1 öğrenci ders kitabının metin türlerinin dağılımı Şekil 2 de yansıtılmıştır:

Şekil 2: Genial klick A1 öğrenci ders kitabını metin türleri

Genial Klick A1 Almanca ders kitabında toplamında 74 metnin olduğu tespit edilmiş ve kullanmalık metin sayısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Kullanmalık metinlerin sayısı 47 dir. Genial Klick A1 Almanca ders kitabında yer alan kullanmalık metinler evrensel temalar ve günlük hayatın akışını içeren güncel metinlerdir. Genial Klick A1 Almanca ders kitabındaki kullanmalık metinler olarak Almanca konuşulan ülkelerdeki günlük hayat hakkında bilgi verici metinlerin mevcut olduğu ve ülke bilgisi konularına önem verildiği gözlenmiştir. Bu metinler genellikle CD'deki duyma metinler ile desteklenmekte ve birçok farklı aktivite ve alıştırma ile yönlendirilmektedir. Kitapta kullanılan e-mailler aracılığı ile gençlerin günlük hayat içerisinde davetlerde bulunma, soru sorma, belirli konular hakkında bilgi edinme gibi konular belirlenmektedir.

Genial Klick A1 Almanca ders kitabında yer alan diyalog sayısı 20 dir. Her diyalog aynı zamanda CD aracılığı ile dinlenilmektedir. Kitapta yer alan diyaloglar öğrencileri işbirliği ve takım çalışmasına yönlendirmektedir. Diyaloglar ile öğrencilerin konuşma kalıplarını öğrenme ve pekiştirme gibi çeşitli aktivite ve alıştırmalar ile desteklenmektedir. Yazınsal metin türleri olarak ise Genial Klick A1 Almanca ders kitabında iki şarkı, iki kısa çizgi roman hikâyesi ve bir şiir olmak üzere, toplamda 7 yazınsal metin yer almaktadır.

4. SONUÇ

Bu çalışma ile Genial Klick A1 ve Ideen A1 adlı öğrenci ders kitaplarındaki metin türleri ve içerikleri incelenmiş ve kullanılan metinlerin gençlerin ilgi alanları ve gereksinimlerini göz önünde bulundurup bulundurmadığı ve genç hedef kitesini ne derecede motive ettiği konusu irdelenmiştir. Çalışmanın amacına yönelik yapılan içerik analizinden elde edilen bulguların değerlendirmesi ile aşağıda belirtilen sonuçlar elde edilmiştir.

- Her iki Almanca ders kitabında metin çeşitliliği ve türleri açısından kullanmalık metinlerin yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kullanmalık metin belirli bir konuda bilgi verme amacı ile günlük yaşamın her yerde ve her zaman karşılaşılan durumları yansıtan metinlerdir. Her iki kitapta edimsel bilgileri sağlamaya yönelik bilet, anons, alışveriş, yeme-içme, fiyat menüleri, dergi veya gazete haberleri, e-mailler, okul ders şablonları, internet haberleri gibi çeşitli kullanmalık metinler yer almaktadır.

- Her iki kitap A1 dil seviyesine yönelik olduğundan, kullanmalık metinler özellikle ilk ünitelerde sadeleştirilerek yansıtılmıştır. Diğer bir ifade ile metinler kısa ve basit ifadeler olarak yansıtılmıştır. Böylelikle genç bireylerin dilsel olarak zorlanmadan ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde belirlenen dil düzeylerine göre metinleri anlayabilmeleri sağlanmaktadır. Kitaplarda yer alan metinlerin giriş ve hazırlık aşamaları ve metinlerin uygulama boyutu çeşitli görseller ve resimler ile desteklenmiştir. Böylelikle genç öğrenciler okuma ve dinleme aracılığı ile metinleri çeşitli okuma stratejileri ile anlamaya çalışmaktadırlar.

- Her iki kitapta kullanmalık metinlerin ağırlıklı olarak kullanılması yabancı dil öğretiminde bildirişimsel ve kültürlerarası yaklaşımının dikkate alındığını göstermektedir. Her iki Almanca ders kitabında yer alan metinlerin amacı öğrencilerin sadece okuma veya dinleme becerilerini geliştirmek ile sınırlı değildir. Genial Klick A1 ve Ideen A1 Almanca ders kitaplarında kullanmalık metinlerin kullanım amaçları olarak, hedef dildeki günlük hayatı yakından tanımak, gençlerin dikkatlerini farklı içerikler ile çekmek, güncel dilin kullanım zenginliğini yansıtmak, hedef kitleyi eylem odaklı yönelimlere teşvik etmek ve kültürel bilgiler edinmek olarak yer aldığı belirlenmiştir.

- Diyaloglar iletişimsel yaklaşıma göre okuduğunu ve duyduğunu anlama, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi açısından önemli araçlardır. Her iki kitapta yer alan diyaloglar sayıca kullanmalık metinlerin üçte biri kadardır. Kitaplardaki diyaloglar genelde kurgusal olup ancak gerçek gündelik hayatı ve günlük dil kullanımı yansıtan metinler olarak yer almaktadır. Bu diyaloglar ile belirlenen temel amaç, öğrencilerin alıştırma ve aktivitelerle sözlü iletişime geçmeleri ve eylemlerde bulunmalarıdır.

- Her iki kitap aynı zamanda öğrencilerin diyalog oluşturma, röportaj yapma, araştırma yapma, kısa raporlar hazırlama gibi metin üretimine yönelik çalışmalara da yönlendirmektedir. Metin üretimine yönelik bu aktivitelerde, eş veya grup çalışması gibi işbirlikçi çalışma biçimlerine büyük önem verilmektedir.

- Yazınsal metinler ise her iki kitapta da sayısal nicelik olarak düşüktür. Bunun temel sebebi Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde A1 seviyesi yönelik hedef ve içeriklere göre yazınsal metin türlerine daha az yer verilmesidir. Genial Klick A1 ve Ideen A1 öğrenci ders kitaplarında da sayıları az olsa da şarkı, çizgi roman hikâyeleri, şiir ve kısa öykülere yer verilmiştir. Her iki kitapta genç bireylerin dilsel seviyeleri henüz başlangıç düzeyinde olduğundan, yazınsal metin türlerinin sayısı daha kısıtlı tutulmuştur.

-Almanca ders kitapları örneğinde kullanılan metinlerin gençlerin ilgi alanları ve gereksinimlerine hitap etme konusunda özellikle Ideen A1 kitabı yaklaşımının önemli olduğu görülmüştür. Ideen kitabındaki modül temaları, ünitelerdeki sıra dışı konu başlıkları ve bu bağlamda sunulan metin içerikleri ile gençlerin ilgileri ön planda tutulduğu tespit edilmiştir. Ideen kitabının gençlerin ilgi alanları ve psikolojik gelişimlerini dikkate alarak, metin içerikleri ve farklı konularla genç hedef kitlenin dünyasına hitap ettiğini göstermektedir.

-Ayrıca her iki kitapta çokkültürlülüğe ve çokdilliliğe önem verildiği gözlemlenmiştir. İncelen her iki kitapta temalar, metinler ve alıştırmalar çerçevesinde gençlere başka dillerin ve kültürlerin önemi belirtilmekte ve bu bağlamda çokdilliliğe vurgu yapılmaktadır. Bu bakış açısı ile özellikle Genial Klick Almanca ders kitabında sayısı az da olsa da farklı dillerde kısa kullanmalık metinlere yer verildiği görülmektedir. Amaç uluslararası kelimelere dikkat çekmek, farklı okuma teknikleri ile bilinmeyen kelimelerin anlamını bulabilmek ve çokdilliliğe dikkat çekmektir. Ayrıca her iki kitapta Almanca konuşulan ülkeler hakkında güncel bilgilerle ilgili metin ve alıştırmalarda, öğrencilerin dikkat ve ilgilerini çekmek için, "sizin ülkenizde veya kültürünüzde bu nasıldır? Sizin dilinizde bu kelime ne demektir?" gibi yönlendirmelere yer verildiği tespit edilmiştir.

Belirtilen Almanca ders kitaplarının hedef kitlesi olan gençler sosyal, zihinsel ve duyuşsal gelişimlerinde çarpıcı ve büyük gelişmeler yaşamaktadırlar. Çünkü genç bireylerin biyolojik, zihinsel ve sosyal gelişimleri, çocuk ve yetişkin hedef kitlelere göre farklılaşmaktadır. Gençler özellikle biyolojik gelişimleri açısından hızlı anlama kabiliyetlerine sahipler ve çabuk öğreniyorlar. Bu özellikleri göz önünde bulundurarak eğitim ve öğretim sürecinde gençlerin ilgilerini çekmek, ilgi alanlarına hitap etmek, olumlu şekilde yönlendirmek ve motive etmek oldukça önemlidir. Sonuç olarak her iki Almanca ders kitabında hedef kitlenin özellik ve gereksinimlerini göre temalar ve içeriklerin mevcut olduğu, özellikle Ideen A1 ders kitabının metin içerikleri bakımından genç öğrenenlerin ilgilerini çekecek konulara önem verilirken, her iki kitapta gençlerin gelişim psikolojilerini göz önünde bulundurarak motivasyonlarını yükseltecek, ilgi alanlarına hitap edecek ve bildirişimsel ve kültürlerarası öğrenmeyi destekleyecek metinlere yer verildiği tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Bärlund, P. (2006). *Zur Authentizität im fachbezogenen Fremdsprachenunterricht. Didaktisiertes Lehrmaterial mit Beispielen aus dem Bekleidungsdesign* (Unveröffentlichte Magisterarbeit). Universität Jyväskylä, Jyväskylä.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching, Special Issue Udes2015*, 924-935.
- Cools, D. & Sercu, L. (2006). Die Beurteilung von Lehrwerken an Hand des Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmens für Sprachen: Eine empirische Untersuchung von zwei kürzlich erschienenen Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, [Online]: http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Cools_Sercu1.htm
- Çakır, G. (2006). *Zur Frage der Authentizität in Lehrwerken des Deutschen als Fremdsprache*. PHILOGIA - Sprachwissenschaftliche Forschungsergebnisse, Band 90.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metin Sorunları Üzerine. *Bilig*, 65, 135-150.
- Funk, H. (2004). Qualitätsmerkmale von Lehrwerken prüfen – ein Verfahrensvorschlag. *Babylonia*, 3, 41-47.
- Genç, A. ve Ünver, Ş. (2012). Türkiye’de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi İçin Yazılan Ders Kitaplarındaki Metinlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 67-79.
- Gilmore, A. (2007). Authentic Materials and Authenticity in Foreign Language Learning. *Language Teaching*, 40 (2), 97-118.
- Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretim Süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 89–106.
- Günay, V. D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Koenig M. , Koithan, U. , Scherling, T. & Funk, H. (2013). *Genial Klick Kursbuch A1*. München: Klett-Langenscheidt.
- Fröhlich, B. ,Koenig M. , Mariotta, M. , Pfehofer, P. & Scherling, T. (2013). *Genial Klick Lehrerhandbuch A1*. München: Klett-Langenscheidt.
- Krenn, W. , Puchta, H. & Rose, M. (2014). *Ideen Deutsch als Fremdsprache Lehrerhandbuch 1*. Ismaning: Hueber.
- Krenn, W. & Puchta, H. (2014). *Ideen Deutsch als Fremdsprache Kursbuchbuch A1*. Hueber: Ismaning: Hueber.
- Krumm, H. J. (1994). Stockholmer Kriterienkatalog. In: Kast, B. & Neuner, G. (Hrsg.): *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht*. Berlin: Langenscheidt, (S.100-105).
- Legutke, M. (2007). Textproduktion und die Rolle von Lernertexten im Fremdsprachenunterricht. In: Bausch, Karl-Richard et al. (Hrsg.): *Textkompetenzen. Arbeitspapiere der 27. Frühjahrskonferenz zur Erforschung des Fremdsprachenunterrichts*. Tübingen: Narr, (S.131-138).
- Matzer, E. (2003). Der Gemeinsame Europäische Referenzrahmen für Sprachen (ERS) als Orientierungsgrundlage zur Lehr- und Lernzielbestimmung. *ÖDaF-Mitteilungen*, 1, 7-19.
- Neuner, G. & Hunfeld, H. (1993). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts*. Eine Einführung. Berlin: Langenscheidt.
- Quetz, J. (2003). A1-A2-B1-B2-C1-C2 Der Gemeinsame europäische Referenzrahmen. *Deutsch als Fremdsprache*, 1, 42-48.
- Salomo, D. (2014). *Deutschland, Deutschlernen und Deutschunterricht aus der Sicht von Jugendlichen und Lehrkräften in verschiedenen Ländern weltweit*. Goethe-Institut e.V. Bereich Sprache.
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.